

Wat deed de moeder van je moeder van je moeder (enzovoort, tot dertigduizend jaar geleden)? In dit derde deel(het laatste) van De Prehistorie krijg je een beeld van je verre, verre voorvader. In dit geval: voormoeder.

CHRISTINE BUYLE

Nu moet je slank zijn. Je hoeft er maar de damesbladen op na te slaan en je ziet het al: fitness, superdiëten en foto's van slanke vrouwen.

Troost je, het is niet altijd zo geweest. In Rubens' tijd waren slanke vrouwen het bekijken niet waard. De dames die door onze zeventiende-eeuwse Antwerpse meester werden geschilderd, waren op zijn zachtst gezegd 'mals', met

rozige vetkussentjes en kuiltjes in hun billen. De mensen uit de prehistorie wanen ook verzot op dikke vrouwen. De Venus van Willendorf is er het meest sprekende voorbeeld van. Dat kalkstenen beeldje uit het Natuurhistorisch Museum van Wenen heeft zijn naam te danken aan zijn vindplaats: Willendorf in Oostenrijk. De archeologen hebben er de naam Venus voor bedacht, naar de beeldschone, Romeinse godin van de liefde. In de prehistorie moet deze dikke vrouw een echte schoonheid zijn geweest.

FAT IS BEAUTIFUL

Ongeveer 30.000 a 25.000 jaar geleden, toen de Venus van Willendorf werd gemaakt, kwam dik zijn je goed uit. De aarde lag toen te rillen onder het ijs van de laatste ijstijd Würm. Aan de rand van de ijskap leefden mensen in een landschap waarvan de bodem altijd bevroren was, en 's zomers met mos en 's winters met ijs en sneeuw was bedekt. Koud, kil weertje, dus. Net als de Eskimo's nu, hadden de mensen uit de ijstijd een vetlaagje nodig, omdat ze dan beter bestand waren tegen de bijtende kou.

Vrouwen konden in die tijd niet dik genoeg zijn. Vet was reservebrandstof voor het menselijk fornuis. In tijden van overvloed slaat het lichaam een vetvoorraad op,

die gebruikt kan worden in tijden van voedseltekort. Tijdens de laatste ijstijd waren de winters lang en bar koud. Een vrouw die 's winters zwanger werd of een moeder die haar baby dan melk moest geven, had voedsel nodig voor twee. Viel er niks te pikken, dan was het maar goed dat de jonge moeder vet was, want dan kon haar lichaam die reserve aanspreken. Prehistorische mensen beschouwden dikke vrouwen als goede moeders die veel kinderen konden grootbrengen. Dankzij hen stierf de stam niet uit.

MAMMA, MAMMA!

De Venus van Willendorf stelt niemand in het bijzonder voor. De vrouw heeft een bos kleine krulletjes, maar ze heeft geen gezicht. Haar smalle onderarmen en kleine handen rusten op haar zware borsten, maar ze zijn nauwelijks zichtbaar. Aan de onderbenen heeft de kunstenaar niet veel zorg besteed en de voeten heeft hij helemaal weggelaten. Het beeld is dus zeker geen portret van één of andere vrouw.

De lichaamsdelen die met de vruchtbaarheid te maken hebben, zijn wél duidelijk weergegeven. De vrouw heeft grote borsten, een dikke buik, brede heupen, een dik achterwerk en zware billen. De Venus van Willendorf is waarschijnlijk een prehistorische godin. Het

beeld stelt niet één bepaalde vrouw voor, maar de vruchtbaarheid in het algemeen.

Het Venusbeeldje is niet hoger dan elf en een halve centimeter. Je kunt het dus makkelijk in je hand houden. De prehistorische mensen schreven er wellicht een magische kracht aan toe. Ze hielden het misschien vast als ze de hulp van de vruchtbaarheidsgodin nodig hadden. Bij een bevalling, bijvoorbeeld, of als een moeder haar kindje melk moest geven.

DE EERSTE KUNSTENAAR

De Venus van Willendorf is gemaakt door een kunstenaar met talent. Hij heeft de rondingen mooi weergegeven, je ziet nog wel dat het beeldje uit een ovalen kiezelsteen is gehakt. De versmalling bovenaan was net groot genoeg voor het hoofd, maar onderaan konden de voeten er niet meer bij. Dat gaf ook niet, want die hadden toch niets met vruchtbaarheid te maken.

Voor de navel heeft de beeldhouwer een natuurlijke uitholling in de steen gebruikt. Wie weet zag de prehistorische kunstenaar de vorm van het beeldje al in de kiezelsteen, voor hij begon te kappen. Hij dacht misschien dat er een vruchtbaarheidsgodin in de steen verborgen zat en dat hij die moest bevrijden door

alles wat erom zat weg te hakken.

Het Venusbeeld vertoont nog sporen van rode oker. Je kunt veronderstellen dat het beeld vroeger een rood kleurtje had.

Maar deze Venus kan onmogelijk het alleroudste kunstwerk zijn. Om zo'n knap beeldhouwwerk te maken, moet de prehistorische mens al eeuwen geëxperimenteerd hebben. Hij gebruikte misschien materiaal dat de tand des tijds niet heeft doorstaan. Alleen beeldjes uit steen, ivoor, been en klei zijn bewaard gebleven. We zullen dus nooit met zekerheid weten hoe de eerste kunstwerken eruit zagen. Wat we wel weten is dat de mens al héél lang kunstwerken maakt.

OUD, STOKOUD

Dat werden ze nooit in die tijd. Het was een zeldzaamheid als iemand de vijftig haalde. Van bijna alle vrouwen werd verwacht dat ze kinderen ter wereld brachten, dus de ene zwangerschap na de andere meemaakten. Er wordt verondersteld dat de jachtgemeenschappen van toen vooral uit kinderen hebben bestaan, van wie er velen de volwassen leeftijd niet haalden. Waarschijnlijk werden zwakke of zieke kinderen ook gedood.